

GOKSJØ – moden for forbedring

Tidligere leverte Goksjø abbor og gjedde i troféfisk-klassen. Det gjør den ikke lengre, men nå skal innsjøen i hjertet av Vestfold tilbake til fordums storhet.

Gjedda skal tilbake

Målet: Det er slike opplevelser vi vil ha i Goksjø igjen. (Foto: Mathias Larson)

Tekst og foto:
Roar Borgerås
og Roar Tveiten

Goksjø gir et dårlig førsteinntrykk. Det første som møtte meg da jeg en dag tidlig i juli kom til innsjøen, var en plakat som frarådet bading eller annen kontakt med vannet. To dager senere var det en stor artikkel i Dagbladet som fastslo det samme.

Goksjø, som tidligere var drikkevannskilde, er nå så forurenset at man ikke engang kan bade der. Oppblomstring av blågrønnalger hadde forvandlet det tidligere storslagne vannet sentralt i Vestfold til en syndens pøl. Hvordan har det blitt så ille for Goksjø, og hva kan man gjøre med det? Kan det fikses? I en artikkelserie vil vi følge arbeidet med å forsøke å redde innsjøen.

KULTIVERINGSHISTORIKK

Hvordan man skal kultivere vann med såkalt edelfisk som ørret og røye, er det

Goksjø

Goksjø er en innsjø på ca. 3 km² i Sandefjord og Larvik i Vestfold. Nedbørsfeltet er på om lag 190 km² og strekker seg nordover til kommunene Larvik og Tønsberg. Største dyp er 23 meter, mens mideldypet er 7,6 meter. Ifølge Wikipedia er det blant annet gjedde, abbor, mort, vederbuk, gullbust, sørv og ål i Goksjø. Laks og ørret forekommer sporadisk. Prøvefiske vil avsløre om det finnes enda flere arter.

Området i og rundt Goksjø er mye brukt til rekreasjon. Her blir det padlet, fisket, jaktet og badet. Dette ses på statistikken til Norges Jeger og Fiskerforbunds «1 nøkkel – 100 båter» – konsept. I 2021 var Goksjø-båten den nest mest brukte båten i Norge. I tillegg brukes vannet til vanning av nærliggende jorder.

skrevet hundrevis av artikler og flere hyllemeter med fagrapporter om. Alt om Fiske hadde seinest i nr. 3/2022 en artikkel om nettopp dette. Her er både suksesser og fiaskoer godt dokumentert.

Når det gjelder kultivering av vann med hvitfisk, er lerretet noe lengre å bleke. Jo da, det er skrevet en del om rusefiske etter abbor og utfisking av gjedde. Denne artikkelserien skal riktignok omhandle abbor og gjedde, men ikke utfisking av disse artene. Tvert imot.

Her skal forholdene legges til rette for abbor og gjedde. Denne problemstillingen er det gjort lite med i Norge og de forsøkene som er gjort har hatt variabelt resultat. På mange måter blir dette prosjektet i Goksjø en lakmestest på om dette vil fungere. Alt om Fiske er invitert til å bli med. Fra start til mål. Og i oktober går startskuddet.

DRIFTIGE SJELER

Det var et par av gutta på Skitt Fiske, Anders Anundsen og Per Anders Tveit, som reagerte på at det ble lengre og lengre mellom de store fiskene i Goksjø. Det lokale grunneierlaget hadde også registrert at vannet trengte førstehjelp. Etter en brainstorming sammen med grunneierne og kommunen fant de fram til de svenske gutta i www.KlaraVatten.se. Svenskene var behjelpelige, avtaler ble undertegnet og plutselig så framtiden for Goksjø vesentlig lysere ut.

Sterkt forenklet kan man si at i et vann i balanse spiser stor fisk den noe mindre fisken. Den noe mindre fisken spiser dyreplankton, og dyreplankton spiser planteplankton/alger. I disse vannene er vannet klart og sola vil trenge langt ned i vannet og gi liv til undervannsvegetasjonen.

SKJØR BALANSE

Dersom beskatningen blir for høy på topp-predatorene abbor og gjedde, blir den skjøre balansen forstyrret. Med redusert predasjon på den mindre fisken som en følge av færre store abbor og gjedde, vil småfiskbestanden øke. Disse småfiskene spiser mye dyreplankton, noe som gjør at det blir mindre predasjon på planteplankton/alger.

Mindre predasjon på planteplankton/alger medfører oppblomstring av algene, noe som gjør siktedypet i vannet mindre. Dette medfører at sola ikke kommer ned til bunnvegetasjonen og på sikt vil da abbores og gjeddass leveområder og livsvilkår bli redusert. Dette vil igjen forsterke den negative spiralen.

Ved å skape en stor mengde dyreplankton gis det håp om å holde mengden av uønskede forurensningsorganismer i innsjøen nede. Teorien er da at redusert beitepress på dyreplankton vil bryte den negative spiralen og bedre vannkvaliteten.

VI HAR MYE AV SKYLDA

Dette understøttes av fagrapporten utgitt av Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) på Ås våren 2022 (MINA fagrapport 76). Rapporten tok for seg vannkvaliteten i fem innsjøer i Vestfold og Telemark, der Goksjø er en av disse. Her konkluderes det med at det trolig er menneskelig aktivitet som er grunnen til de dramatiske endringer i algesamfunnet etter 2008. Selv om det sannsynligvis er flere årsaker til at vannkvaliteten er blitt dårligere, sammenfaller den dårlige vannkvaliteten med en voldsom økning av mortbestanden i vannet.

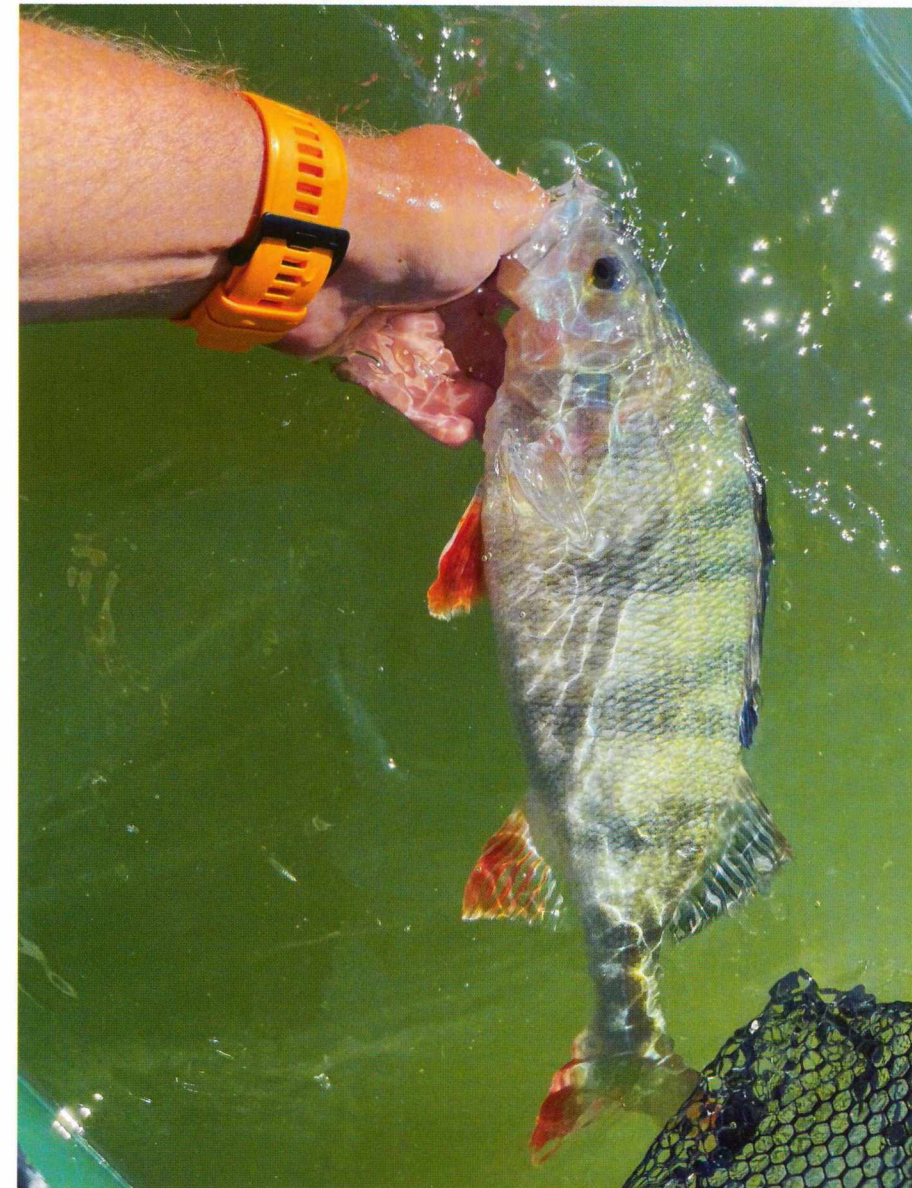
Man skal være forsiktig med å konstatere at uttak av stor abbor og gjedde er eneste årsak til den dårlige vannkvaliteten. Både klimaendringer, økt avrenning fra landbruk og senkning av vannstand er andre mulige årsaker til endringene. Høyst sannsynlig skyldes det en kombinasjon av flere av disse faktorene.

Uansett hva årsaken er, synes det som om de svenske gutta i www.KlaraVatten.se har funnet løsningen. I oktober kommer de til Goksjø for å gjennomføre et stort prøvefiske. Resultatet av dette prøvefiske vil i stor grad stake ut veien videre. Arbeidet kommer til å bli hardt og det kan ta noe tid, men uansett utfall vil Alt om Fiske komme med neste episode i denne fiskehistorien. ■

fiske@egmont.com

Her er ildsjelene samlet:
Fra venstre: Per Anders Tveit (Skitt Fiske), Ingar Aasestad (Sandefjord kommune), Håvard Mørk (Goksjø Grunneierlag), Anders Amundsen Nomme (Skitt Fiske) og Kim André Bergan (Goksjø Grunneierlag). (Foto: Cassandra Haugen)

Storabbor: Det er abbor av slike dimensjoner man ønsker tilbake til Goksjø.

Norsk vannforvaltning

Vannforvaltning har de siste 15 årene fått et kraftig løft i Norge. I 2007 ble vannforskriften innført her på berget. Denne er hjemlet i EU's vanddirektiv og pålegger Norge, samt alle EU- og EØS-land, å sikre og eventuelt forbedre alle vannforekomster innenfor sine områder. I arbeidet med å gjennomføre vannforskriften er Norge delt inn i vannregioner som igjen er delt inn i vannområder.

Hver vannregion har utarbeidet regionale planer for vannforvaltningsarbeid. Planene skisserer hva som bør undersøkes og hvilke tiltak som bør gjennomføres for å opprettholde eller forbedre vannkvaliteten i vann og vassdrag. Organiseringen av vannområdene varierer fra sted til sted, men flere vannområder har ansatt egne vannområdekoordinatører. Disse er til stor hjelp for kommunene og fungerer som en kunnskaps-oase og et bindeledd mellom kommunene og statsforvalteren.

Kongstanken er at hensyn til vann og vannforvaltning skal implementeres i all offentlig saksbehandling.